

Riktlinjer för kommunens skogsinnehav

Motala kommun

Beslutsinstans: Tekniska nämnden
Datum: 2016-04-13
Reviderande instans:
Datum:
Gäller från: 2016-04-13

Diarienummer: 14/TN 0034
Paragraf: §40
Diarienummer:
Paragraf:

Riktlinjer för kommunens skogsinnehav

Innehåll

Riktlinjer för kommunens skogsinnehav.....	1
Inledning.....	2
Nuläge	2
Övergripande riktlinjer	3
Socialt.....	3
Ekologiskt.....	3
Ekonomiskt.....	3
Zonindelning och riktlinjer för skötsel	4
Allmänna regler för arbete inom skogsbruket i samtliga zoner	4
Zoner	4
Zon 1: Kvartersskog	4
Zon 2: Stadsdelsskog.....	5
Zon 3: Rekreationsskog/friluftsområde.....	5
Zon 4: Produktionsskog	6
Zon 5: Naturvårdsområde.....	6
Referenser.....	7

Inledning

Syftet med riktlinjerna för kommunens skogsinnehav är att klargöra Motala kommuns mål med sitt skogsbruk. I dokumentet beskrivs tre olika målområden: Sociala mål, ekologiska mål och ekonomiska mål. För att uppnå dessa mål ska skogsmarken delas in geografiska zoner (1-5) där det i dokumentet fastställs riktlinjer för hur skogsskötseln genomförs inom de respektive zonerna. Skötselinriktning och zonindelning ska arbetas in i skogsbruksplanen, som på ett mer detaljerat plan beskriver skötseln för varje enskilt skogsområde, och fungerar som underlag för planering och genomförande av skogsåtgärder. Zonindelning är inte statisk utan kan ändras med tiden, allt eftersom tätorterna utvecklas och skogens nyttjande förändras. Kunskapen om den kommunägda skogens värde för natur- och friluftsliv är god och presenteras i rapporten *”Kommunal skyddsstrategi för bevarande av skog med höga värden”*. En friluftsplån för Tekniska nämnden finns framtagen där strategier för utveckling av friluftslivet på kommunägd mark fastställs. För vissa tätortsnära skogsområden har även särskilda skötselplaner upprättats och antagits av Tekniska nämnden. Dessas skötselplaner revideras efter behov och inarbetas i skogsbruksplanen.

Nuläge

Motala kommun äger idag ca 1400 ha skogsmark. Den största delen av marken ligger inom tätort eller är att betrakta som tätortsnära. I arealen omfattas även kommunens två naturreservat Sjöbo-knäppan och Staffanstorp samt biotopskyddsområdena vid Hilltorp och Järskalleby.

Tekniska nämnden har det formella ansvaret för kommunens skogsbruk. Tekniska förvaltningen genom planeringsenheten svarar för genomförandet. Frågor, önskemål och klagomål från allmänheten hanteras av Tekniska förvaltningens kundservice eller av ansvarig tjänsteman. De praktiska skogsbruksåtgärderna sköts av upphandlade entreprenörer och arbetslag från kommunens Arbetsmarknadsenhet.

I kommunens naturvårdsprogram från 2014 beskrivs övergripande strategier och åtgärder som syftar till att uppnå det nationella miljömålet ”Levande skogar”. Nyckelbiotoper (skogsområden med dokumenterat höga naturvärden) är enligt beslut från 1998¹ undantagna från traditionellt skogsbruk. Vidare beslutade Kommunstyrelsen 2004² att kommunens skogsmark ska vara certifierad enligt FSC (Forest Stewardship Council) samt PEFC (Programme for the Endorsement of Forest Certification Schemes). Detta innebär att markägaren åtar sig att följa en standard som ska ge ett ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbart skogsbruk. Målet med dessa certifieringar är att förvalta skogen och skogsbruket i former som:

- vidmakthåller och vid behov återskapar ekosystemens produktionsförmåga, fundamentala ekologiska processer och biologisk mångfald
- ger trygga försörjningsmöjligheter och en säker arbetsmiljö, respekterar lokalbefolkningens kultur och hävdvunna rättigheter, beakta värden som vilt, svamp, bär, fiske och rekreation
- ger långsiktig, värdefull virkesproduktion och god ekonomisk lönsamhet.

---

¹ Nyckelbiotoper på kommunägd skogsmark, 98/KK0209

² Verksamhetsplan för genomförande av mångbruksplan skog, 04/KS 0024
Riktlinjer för kommunens skogsinnehav

Övergripande riktlinjer

Kommunens skog ska ha höga och långsiktigt hållbara sociala, ekologiska och ekonomiska värden.

Socialt

- Skogen ska skötas så att goda förutsättningar för ett rikt och varierat friluftsliv skapas.
- Kommunen ska öka medborgarnas kunskap om skogen och dess värden.
- God genomsikt ska eftersträvas vid skötseln av skogen vid gång- och cykelbanor samt vid motionsspår.
- I anslutning till friluftsanläggningar och tomter ska hänsyn tas till trygghets- och säkerhetsaspekterna. Farliga träd som kan skada människor eller anläggningar ska åtgärdas.
- Fastighetsägare och boende ska ges möjlighet att efter godkännande från kommunen, på egen bekostnad, ta bort störande vegetation i anslutning till bostaden. Tillstånd lämnas om åtgärden inte har någon påtaglig påverkan på skogen med hänsyn tagen till övriga mål.
- Kulturmiljöer ska bevaras och där det är lämpligt göras mer tillgängliga och synliga.

Ekologiskt

- I kommunens skogar ska en hög generell naturvårdshänsyn gälla.
- Skogen ska skötas så att förutsättningarna för de arter och naturtyper som finns bevaras och utvecklas.
- Naturtyper av särskilt värde som påverkats negativt genom skogsbruket ska återställas.
- Andelen död ved ska vara hög.
- Andelen lövträd ska vara hög.
- Naturvårdande insatser som höjer den biologiska mångfalden såsom skogsbete, naturvårdsbränningar och återskapande av naturliga vattenregimer ska genomföras där det är lämpligt.
- Där det är lämpligt ska naturhänsyn tas vid röjning genom att lämna kvar ett buskskikt för att gynna fågellivet.

Ekonomiskt

- Skogsbruket ska bedrivas på ett ekonomiskt hållbart sätt.
- Bestånd avsatta för produktion ska ge hög ekonomisk avkastning.
- Bestånd avsatta för produktion ska skötas så att god kvalitet på virket erhållas.
- Avkastningskravet ska balanseras så att övriga mål kan uppfyllas.

Zonindelning och riktlinjer för skötsel

Allmänna regler för arbete inom skogsbruket i samtliga zoner

- Skogsskötseln ska bedrivas så att störningarna på friluftslivet minimeras.
- Motionsspår, större stigar och leder ska vara framkomliga.
- Markerade skidspår röjs så att snön kan nå ner till marken.
- Skötseln ska medverka till att skapa en mer stormfast skog samt ta tillvara på terrängens förutsättningar.
- Kemiska bekämpningsmedel får inte användas inom skogsbruket.
- Gödsling av skog får inte ske.
- Entreprenörer skall ha gått utbildning inom naturhänsyn eller motsvarande.
- För personal som arbetar med motorsåg gäller att denne innehar lagstadgat motorsågskörkort.

Zoner

Zon 1: Kvartersskog

Beskrivning: Zonen kvartersskog utgörs av de remsor och dungar inom bebyggelse eller inom dess omedelbara närhet. Områdena är mindre än 1 ha och har stor betydelse för vardagliga naturupplevelser, estetiska värden och som skydd för insyn och mot väder och vind. Kvartersskogen nyttjas mest av de närboende och då framför allt barnen. Zonen är ytterst känslig för kraftiga förändringar orsakade av omfattande skogsskötsel.

Skötselriktning:

- Information: Vid mindre insatser behövs ingen information ges. Vid större åtgärder skall närboende, berörda skolor och föreningar informeras.
- Föryngring: Huvudsakligen naturlig föryngring men plantering för att ersätta större träd kan förekomma.
- Röjning: Frekventa röjningar som utförs noggrant för att behålla god framkomlighet.
- Gallring: Endast manuell gallring.
- Avverkning: Endast nertagning av enskilda träd i enlighet med trädfällningspolicyn
- Ris: Ris skall alltid tas bort vid åtgärd.
- Markskador: Markskador skall undvikas. Uppkomna markskador skall lagas omgående

Zon 2: Stadsdelsskog

Beskrivning: Zonen stadsdelsskog utgörs av lite större skogsområden på 1 ha och större som skiljer olika stadsdelar åt. Skogarna nyttjas av människor ifrån olika bostadsområden för vardagsrekreationen såsom att ta en promenad eller rasta hunden eller liknande aktiviteter och är därför kanske den viktigaste zonen när det kommer till den kommunala planeringen. Skogskötseln inom denna zon bör vara aktiv men varsam med hänsyn till hur skogen används av allmänheten.

Skötselriktning:

- Information: Inför åtgärder skall närboende, berörda föreningar och skolor informeras om åtgärderna.
- Föryngring: Huvudsakligen naturlig föryngring men plantering får göras om naturlig föryngring inte har uppstått inom utsatta tidsramar.
- Røjning: Røjningar ska ske för att skapa nya bestånd. Skall utföras så att framkomlighet bibehålls.
- Gallring: Gallring ska främst ske motormanuellt men kan tillåtas utföras maskinellt där det är lämpligt.
- Avverkning: Avverkning skall ske med hyggesfria metoder som t.ex. luckhuggning och plockhuggning.
- Ris: Ris skall tas ut i stor utsträckning. Dock kan ris lämnas kvar i områden som riskerar att skadas vid ett uttag, där få personer rör sig samt för att främja barns lek t.ex. kojbyggen.
- Markskador: Markskador skall undvikas. Uppkomna markskador skall lagas omgående

Zon 3: Rekreationsskog/friluftsområde

Beskrivning: Zonen rekreationsskog/friluftsområde utgörs av större skogsområden som ligger nära tätorterna. Dessa skogar nyttjas för längre rekreationstillfällen och används av människor från hela tätorten. Rekreationsskogen ska som stadsdelsskogen skötas aktivt men skonsamt. Inriktningen på skötseln skall vara delad mellan rekreation och produktion. Detta medför att större och lite mer omfattande åtgärder inom denna zon tillåts. En central del i rekreationsskogens betydelse är att kunna erbjuda rika naturupplevelser vilket innebär att hänsyn till de olika naturvärdena som finns i skogen skall tas.

Skötselriktning:

- Information: Information ges vid behov vid större åtgärder som kan påverka allmänheten som vistas i området under tiden åtgärden utförs.
- Föryngring: Huvudsakligen naturlig föryngring men plantering kan förekomma om detta krävs för att uppfylla skogsvårdslagens krav på återbeskogning.
- Røjning: Røjningar ska ske för att skapa nya bestånd. Skall utföras så att framkomlighet bibehålls.
- Gallring: Gallring kan ske maskinellt och manuellt beroende på hur det lämpar sig bäst.
- Avverkning: Avverkning skall ske med hyggesfria metoder som text luckhuggning och plockhuggning.
- Ris: Ris tas bort i anslutning till stigar och vägar.
- Markskador: Markskador skall så långt som möjligt undvikas

Zon 4: Produktionsskog

Beskrivning: Zonen produktionsskog är skogar som nyttjas mindre för rekreation och är att anse som markreserv och inkomstkälla för skogskötseln inom kommunen. I denna zon så sköts skogen med inriktning på produktion. Generell naturhänsyn, samt hänsyn enligt FSC och PEFC gäller självklart även i kommunens produktionsskogar.

Skötselriktning:

- Information: Ingen information behövs vid åtgärder.
- Föryngring: Föryngring skall ske med för lokalen mest lämplig metod.
- Rövning: Normal rövning utförs.
- Gallring: Maskinell gallring.
- Avverkning: Avverkning sker med i första hand hyggesfria metoder. Om hyggesfria metoder är olämplig p.g.a. skogens beskaffenhet får konventionella metoder användas.
- Ris: Ris tas enbart ut i samband med avverkning om det är lämpligt.
- Markskador: Markskador skall så långt som möjligt undvikas.

Zon 5: Naturvårdsområde

Beskrivning: Zonen naturvårdsområde är de skogar som ligger inom naturreservat och biotopskyddsområden. Dessa områden är skyddade enligt Miljöbalken, 7 kap. och åtgärder som riskerar att skada naturmiljön är förbjudna.

Skog inom naturreservaten sköts med inriktning på de värden som naturreservatet syftar till att bevara och utveckla. Till naturreservaten finns det alltid fastställda skötselplaner. Naturreservat är ofta mycket viktiga områden för såväl biologisk mångfald som för människan med stora möjligheter till rekreation, naturupplevelser och friluftsliv.

Biotopskyddsområden är oftast mindre än 20 ha stora områden och det finns inget krav på skötselplan, men skyddet är lika starkt som naturreservat. I skogliga biotopskydd lämnas skogen i huvudsakligen till fri utveckling, men biotopskydd i jordbrukslandskap kräver ofta skötsel genom regelbunden hävd med bete och slåtter (t.ex. kalkkärr och ängar).

Skötselriktning:

- Information: Information ges till allmänheten och eventuellt samråd med myndigheter vid större restaureringsåtgärder.
- Föryngring: Huvudsakligen naturlig föryngring (regleras i skötselplan).
- Rövning: Rövning förekommer längs med stigar och i samband med skötsel av betesmarker (regleras i skötselplan) inom naturreservat.
- Övriga skogsbruksåtgärder (Gallring/avverkning): Inga skogsåtgärder genomförs normalt sett inom skogliga biotopskyddsområden (Järskalleby). Vid Hilltorps kalkkärr ska kommunen verka för bibehållen hävd med bete och slåtter. Skogsbruksåtgärder genomförs i enlighet med fastställd skötselplan. Metod för eventuell gallring och avverkning bör noggrant väljas för att inte negativa effekter ska uppstå på området naturvärden.

Referenser

Tekniska förvaltningen, 2009. Kommunal skyddsstrategi för bevarande av skog med höga värden, antagande Tekniska nämnden 2010-03-16, § 50.

Tekniska förvaltningen, 2013. Friluftsplän för Motala kommun, antagande Tekniska nämnden 2013-03-12, § 53

Motala kommun, Naturvårdsprogram för Motala kommun, antagande Kommunfullmäktige 2014-02-24, § 15

Rydberg, D, Aronsson M, (2004), Vår tätortsnära natur – en bok om förvaltning och skötsel. Skogsstyrelsens förlag 551 83 Jönköping.